

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Kamila Redererová

**VLIV ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU NA ČESKÉ  
VESNICE V RUMUNSKÉM BANÁTU**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2017

## Bibliografický záznam

**Autor (osobní číslo):** Kamila Redererová (R14248)

**Studijní obor** Regionální geografie

**Název práce** Vliv rozvoje cestovního ruchu na české vesnice v rumunském Banátu

**Title of thesis:** Impact of the tourism on the Czech villages in Romanian Banat

**Vedoucí práce:** RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

**Rozsah práce:** 41 stran + 7 stran vázaných příloh

**Abstrakt** Bakalářská práce analyzuje cestovní ruch v českých vesnicích rumunského Banátu a zabývá se jeho vlivem na místní komunity. Stěžejním cílem je přiblížení změn, kterými tyto komunity prošly od roku 1990, a jak velkou měrou k nim přispěl rozvoj cestovního ruchu. Součástí práce je také popis zkoumané oblasti, kolonizace a vývoj osídlení, který vedl k současnému stavu. Závěrečná část obsahuje výsledky dotazníkových šetření, které byly zaměřeny na různé aspekty turismu v této oblasti z pohledu místních i návštěvníků.

**Klíčová slova:** Rumunský Banát, Cestovní ruch, Česká kultura, Národnostní menšina, Svatá Helena, Gerník, Rovensko, Šumice, Bígr, Eibentál

**Abstract:** This bachelor thesis analyzes tourism in the czech villages of Romanian Banat and deals with its impact on local communities. The key objective is to take a closer look at the changes that these communities have undergone since 1990 and how much the development of tourism has contributed to this. Part of the thesis is also a description of the studied area, the subsequent colonization and the development of the settlement, which led to the current state. The final part contains the results of questionnaire surveys that focused on various aspects of tourism in this area.

**Keywords:** Romanian Banat, Tourism, Czech culture, National minority, Sfânta Elena, Gârníc, Ravensca, Şumiţa, Bigăr, Eibenthal

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2015/2016

## ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kamila REDEREROVÁ**

Osobní číslo: **R14248**

Studijní program: **B1301 Geografie**

Studijní obor: **Regionální geografie**

Název tématu: **Vliv rozvoje cestovního ruchu na české vesnice v rumunském Banátu**

Zadávající katedra: **Katedra geografie**

### Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce se bude zabývat vlivem rozvoje cestovního ruchu po roce 1990 na české komunity v rumunské části Banátu. Autorka práce se pokusí identifikovat hlavní ekologické, ekonomické, sociální a demografické změny, kterými tato specifická společenství prošla v posledních 35 letech a zjistit, jak se na těchto změnách podílel cestovní ruch. Vedle toho bude práce obsahovat i stručnou charakteristiku ČR v oblasti (podíl návštěvníků z ČR, formy a délka pobytu, zájem návštěvníků o menšinovou kulturu, jejich specifické potřeby, apod.).

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**

Rozsah pracovní zprávy: **5 000 - 8 000 slov**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

**FILIP, Petr. Po Dunaji za Čechy do Rumunska: "návrat ztracených dětí". Vyd. 1. Praha: Jana Hanusová, 2014. 376 s. ISBN 978-80-260-5311-8.**

**GECSE, Desideriu. Historie českých komunit v Rumunsku. Vyd. 1. V Praze: Herrmann & synové, 2013. 461 s. ISBN 978-80-87054-31-4.**

**HROCH, Pavel. Ve Valašsku zůstáváme: čeští krajané v Rumunsku. [Praha: Gema Art, 2002. 63 s. ISBN 80-86087-49-2.**

**JECH, Jaromír. České vesnice v rumunském Banátě. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, 1992. 201 s., obr. příl. Češi v cizině; 5. ISBN 80-85010-36-4.**

**LANGHAMMEROVÁ, Jiřina a KVAČEK, Jiří. Český Banát: život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu. Praha: Národní muzeum, 2009. 111 s. ISBN 978-80-7036-250-1.**

**MADĚRA, Petr et al. Czech villages in Romanian Banat: landscape, nature, and culture. 1st ed. Brno: Mendel University in Brno, 2014. 348 s. ISBN 978-80-7375-960-5.**

**Praha: Köcher & Köcher, 1996., 101 s.**

**SVOBODA, Jaroslav a Ivo DOKOUPIL. Banát: turistický a vlastivědný průvodce českým Banátem. Vyd. 3. Brno: Kudrna, 2009. Kudrnovy průvodce světem. ISBN 978-80-260-0263-5.**

**SVOBODA, Jaroslav. Česká menšina v Rumunsku. Praha: Sdružení Banát, 1999**

**ZÍMOVÁ, Iva. The forgotten Czechs of the Banat : Zapomenutí Češi v Banátu.**

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.**

Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **12. dubna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2017**

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.  
děkan

doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.  
vedoucí katedry

V Olomouci dne 12. dubna 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 28. 4. 2017

.....

Na tomto místě bych předně ráda poděkovala RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. za jeho důležité rady a připomínky při vedení práce a jeho vstřícný přístup. Dále velký dík patří rovněž všem banátským Čechům, kteří mi při tvorbě této práce velice pomohli a bez kterých by následující stránky vznikaly jen obtížně. Děkuji také své rodině, která mi byla ve studiích vždy oporou.

## OBSAH

1	ÚVOD .....	7
2	CÍLE PRÁCE .....	9
3	METODIKA PRÁCE.....	10
4	RUMUNSKÝ BANÁT .....	11
4.1	Geografické vymezení pojmu Banát .....	11
4.2	Historie území .....	11
4.3	Národnostní menšiny.....	12
5	HISTORIE VÝVOJE ČESKÉHO OSÍDLENÍ .....	14
5.1	Situace v českých zemích v 18. a 19. století. ....	14
5.2	Počátky migrace .....	14
5.3	Život v českých osadách v průběhu 20. století.....	16
5.4	Situace po roce 1989 a současný stav.....	17
6	CESTOVNÍ RUCH V ČESKÝCH VESNICÍCH .....	19
6.1	Vymezení pojmů .....	19
6.2	Počátky turismu.....	19
6.3	Hlavní turistické atraktivity českého Banátu.....	21
7	VLASTNÍ VÝZKUM .....	24
7.1	Respondenti z českých vesnic v rumunském Banátu.....	24
7.2	Respondenti, kteří navštívili české vesnice v rumunském Banátu.....	28
8	ZÁVĚR.....	36
9	SUMMARY .....	39
10	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	40
	PŘÍLOHY	

# 1 ÚVOD

Cestovní ruch se za krátký čas stal jedním z nejdůležitějších příjmů mnoha zemí a tvoří tak velkou část podílu HDP. Cestování už dávno není jen občasný výjezd za prací či návštěva prarodičů, právě naopak, dochází k časoprostorové kompresi a svět se nám zdá mnohem menší, než býval kdysi. Nyní je velmi snadné a zcela běžné vyjet si na letní dovolenou k moři, či v zimě na hory. Zkrátka dosáhli jsme do bodu, kdy hranice mezi jednotlivými státy už nejsou větší překážkou.

Ale je to opravdu správně, že cestujeme a svou přítomností ovlivňujeme i nejzazší kouty světa, neměly by alespoň některé zůstat nedotčeny? Jsou místa, která masivní turismus vítají s nadšením. Staví se hotely, vznikají kluby, dříve volně přístupné pláže se stávají soukromým vlastnictvím a restaurace s obchody praskají ve švech. Lidé se jen přizpůsobují poptávce a tak nabízí to, co je zrovna žádané. Ale existují i takové destinace, které příliš pozornosti nikdy nevyžadovaly, a i přesto jsou v hledáčku nadšených turistů toužících po něčem novém. A právě zde začíná má práce. Myslím si, že několik takových míst můžeme najít v rumunské oblasti zvané Banát, kde se v blízkosti Dunaje nachází šesti vesnic, ve kterých žije již od 19. století české obyvatelstvo. Konkrétně se jedná o vesnice Gerník (rumunsky Gârnic), Rovensko (Ravensca), Svatá Helena (Sfânta Elena), Bígr (Bigăr), Eibentál (Eibenthal) a Šumice (Șumița).

V posledních letech se tyto vesnice dostávají více do povědomí velkého množství lidí, a to nejen díky medializaci, ale jak už jsem zmínila, i samotnému cestovnímu ruchu. Jsou pořádány přednášky, workshopy či různá promítání, které vykreslují Banát zpravidla jako krásné civilizací nezkažené místo obklopené nedotčenou přírodou se spoustou odkazů na tradiční selský život. Samozřejmě i cestovní kanceláře nezůstávají pozadu, a ve svých nejnovějších katalozích propagují tuto oblast jako místo, kde se zastavil čas a můžete zde zažít nezapomenutelnou atmosféru mezi krajany, se kterými se velmi lehkou domluvíte. A co víc, tohle je skvělá dovolená pro nejrůznější aktivity, jako jízda na čtyřkolce, pěší turistika, jízda na koni či jen relaxování.

Jelikož patřím k cestovatelským nadšencům, tak i mé cesty směřovaly do banátských končin. Měla jsem možnost navštívit tuto oblast dokonce dvakrát, poprvé asi před 12 lety, kdy mi přišlo, že turismus zde, konkrétně ve Svaté Heleně, ještě nebyl tolik rozvinutý a příliš



se o těchto místech neslyšelo. Už tehdy mě krajina a přívětivost místních uchvátila a přála jsem si, abych se mohla do Banátu zase vrátit. A přání se mi vyplnilo, sice až za nějaký čas, ale podruhé jsem se tam vydala v srpnu 2016, a to už nejen jako na obyčejný výlet, ale za účelem výzkum pro tuto bakalářskou práci. Chtěla jsem se dozvědět více informací o těchto Čechách a zjistit, jak se za ta léta vesnice změnily a zda cestovní ruch ovlivňuje tamní život či případně zanechává nějaké důsledky. Věřím, že se mi tuto otázku alespoň částečně podařilo zodpovědět a o své poznatky bych se ráda podělila v této práci.

## 2 CÍLE PRÁCE

Hlavním cílem této bakalářské práce je komplexně charakterizovat cestovní ruch v českých vesnicích rumunského Banátu, které do roku 1990 byly značně opomíjeny. Zde nastal klíčový zlom pro rozvoj turismu v této oblasti. Do téměř neznámé oblasti začali v menších skupinách přijíždět návštěvníci z Čech, kteří projevíli zájem o českou kulturu v zahraničí.

S postupem času se dostávalo těmto vesnicím stále více pozornosti a počet turistů se zněkolikanásobil, nyní se z toho stala oblíbená turistická destinace pro české návštěvníky. Proto dalším z cílů je přiblížit život místních obyvatel a jak se za ta léta přizpůsobil zvyšujícímu se zájmu o turismus v jejich vesnicích. S tím souvisejí i jisté změny, které do značné míry ovlivnily tamější komunitu. A to nejen sociální či ekologické, ale i ekonomické a demografické. Práce zahrnuje také popis průběhu kolonizace a následného vývoje osídlení i zdejší populace. Dále je zaměřena na celkovém zhodnocení aspektů turismu, hlavní atraktivity, které motivují k návštěvě, a analýzu současného stavu oblasti, na základě dotazníkového šetření dvou skupin respondentů.

### 3 METODIKA PRÁCE

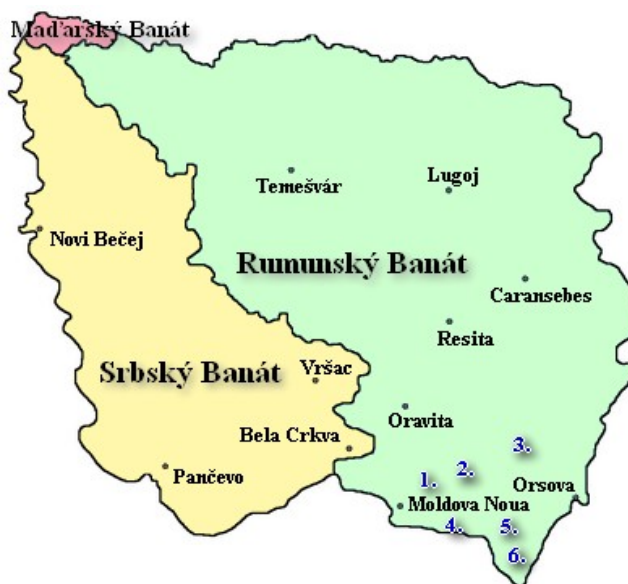
Tato práce vznikla na základě studia literatury a terénního šetření, při kterém byly využity typické metody terénního výzkumu pro sběr potřebných dat, a to: zúčastněné pozorování, dotazníkové šetření, zásady řízených rozhovorů, použití vizuální techniky a příslušná dokumentace.

Dotazníkové šetření bylo zacíleno na dvě odlišné skupiny respondentů. První skupinu tvořili turisté přijíždějící do českých vesnic rumunského Banátu, druhou místní obyvatelé. U první skupiny bylo využito metody internetového dotazníkového šetření. V případě druhé skupiny byly před odjezdem do oblasti výzkumu vytvořeny dotazníky s několika otázkami týkajícími se tématu cestovního ruchu, avšak ochota tyto dotazníky vyplňovat nebyla příliš velká. Souviselo to primárně se zjištěním, že počet různých terénních šetření, která tu provádějí zejména etnografové, je opravdu značný. Jeden z respondentů se doslova vyjádřil, že už si připadá jako zvířátko v ZOO. Vzhledem k tomuto faktu se ukázala jako vhodnější strategie převedení dotazníků i do formy řízených semistrukturovaných rozhovorů s následným záznamem hlavních zjištění a zúčastněným pozorováním. Řízený rozhovor tematicky vycházel z připravených dotazníků, ale přirozeně muselo dojít k redukci obsahu (touto formou lze např. pouze obtížně provádět zjišťování zcela přesných sociodemografických údajů o respondentech). Tato forma se pak ukázala velmi efektivní. Naprostá většina obyvatel českých vesnic v Banátu je velmi komunikativní, rádi sdílejí své dojmy a zkušenosti. Ne všechny otázky však byly zodpovězeny konkrétním člověkem. Občas se stalo, že si respondent vybral jen ty otázky, na které se mu chtělo právě odpovídat. S následnou pomocí od místní obyvatelky Svaté Heleny se podařilo sehnat dostatek respondentů pro zpracování této práce a výsledky přepsat do cílové podoby.

## 4 RUMUNSKÝ BANÁT

### 4.1 Geografické vymezení pojmu Banát

Banát je oblast v jihovýchodní Evropě, která je rozdělena mezi tři státy: největší část, východní, se nachází v Rumunsku (v župách Timiș, Caraș-Severin a částečně Arad a Mehedinți, dále o něco menší, západní, v Srbsku (autonomní oblast Vojvodina) a nejmenší část, severní, v Maďarsku (župa Csongrád). Hranice této oblasti jsou tvořeny řekami Dunajem na jihu, Tisou na západě, Maruší na severu a na východě uzavřené mohutnými masivy karpatských hor Mehedinč, Černa a Carku (Svoboda, Dokoupil, 2002).



**Obr. 1:** Poloha českých vesnic v Banátu

Pozn. 1. Gerník, 2. Rovensko, 3. Šumice, 4. Svatá Helena, 5. Bígr, 6. Eibentál

**Zdroj:** Vlastní tvorba autorky, mapový podklad převzat z Wikimedia<sup>1</sup>

### 4.2 Historie území

Banát byl původně až do roku 1552 správní oblast Uherského království. V důsledku tureckých výbojů na Balkán se stal v letech 1552–1718 součástí Osmanské říše. Po vleklých bojích jej získal císař Leopold I. Karlovickým mírem<sup>2</sup> zpět a toto zpustošené území se začlenilo do tzv. Vojenské hranice (Secká, 1995), ze které bylo vyčleněno v roce 1876, kdy bylo podřízeno přímo vládě v Budapešti jako tři maďarské župy. Právě územím těchto tří žup – Temes, Bács-Bodrog, Torontál – bývá nejčastěji Banát vymezován. V roce 1919,

<sup>1</sup>Dostupné z: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/19/Banat05.png>

<sup>2</sup>Karlovický mír byla mírová smlouva uzavřená mezi Osmanskou říší a Svatou ligou v roce 1699

po první světové válce, se pak východní část Banátu stala součástí rumunského státu. Pro většinové rumunské obyvatelstvo se tak splnil sen „velkého sjednocení“ tří historických rumunských zemí – Valaška, Moldavska a Sedmihradska. Sedmihradsko, které v širším vymezení zahrnuje nejen Banát, ale i další historické oblasti, se tak vlastně připojilo ke „Starému království“, prvnímu rumunskému státu, vzniklému již v roce 1860 spojením Valaška a Moldavska. Od té doby došlo mezi jednotlivými historickými provinciemi ke značné homogenizaci, avšak rozdíly mezi historickým vlivem byzantsko-turecko-ruského vývoje ve Valašsku a Moldavsku a naopak rakousko-uherského v Sedmihradsku jsou patrné dodnes (Svoboda, Dokoupil, 2002).

### 4.3 Národnostní menšiny

Právě Banát je považován za mnohonárodnostní oblast v Rumunsku, která se vyznačuje autentickou multikulturalitou a tolerancí. Již po několik set let se zde usazovaly četné národnostní menšiny a žily harmonicky vedle sebe. Kromě nejpočetnějších Rumunů zde žijí také Němci, Maďaři, Srbové, Romové, ale mimo jiné zde můžeme najít i početné menšiny Čechů a Slováků (Langhammerová, Kvaček, 2009).

Následující tabulka znázorňuje, jak se v průběhu přibližně 230 let měnilo národnostní složení Banátu.

**Tab. 1:** Vývoj národnostního složení rumunského Banátu v letech 1774–2007 (v tis.)

Rok sčítání	Rumuni		Němci		Maďaři		Srbové		Ostatní		Celkem
	Celkem	%	Celkem	%	Celkem	%	Celkem	%	Celkem	%	
1774*	181,6	57,1	43,2	13,6	.	.	78,8	24,8	14,3	4,5	317,9
1841*	576,2	57,3	207,7	20,7	14,3	1,4	207,3	20,6	.	.	1005,5
1871*	553,3	43,4	379,5	29,8	91,1	7,2	250,1	19,6	.	.	1273,8
1910*	592,0	39,6	397,5	26,6	221,5	14,8	284,3	19	.	.	1495,3
1930	511,1	54,4	223,2	23,7	97,8	10,4	40,5	4,3	67,6	7,2	940,2
1956	589,4	71,3	137,7	15,4	85,8	10,4	40,1	4,9	43,7	5,3	896,7
1966	674,1	69,8	133,2	13,8	85,4	8,8	38,5	4,0	35,2	3,4	966,3
1977	796,0	73,5	119,9	11,1	86,7	8,0	29,5	2,7	50,3	5,4	1082,5
1992	931,8	79,3	39,2	3,3	73,8	6,3	31,1	2,7	97,3	8,3	1173,2
2002	942,1	82,2	15,1	1,3	67,3	5,9	26,2	2,3	95,3	8,3	1146,0
2007	945,0	82,9	12,3	1,1	65,0	5,7	25,3	2,2	92,4	8,1	1140,0

**Zdroj:** Identity and multiculturalism in the Romanian Banat. Méditerranée [online]. [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: <https://mediterranee.revues.org/523>

Vysvětlivka: \*celý historický Banát (tj. srbská a rumunská část)

Pozn. Data pro rok 1774 pro Němce zahrnují i Francouze a Italy; Roky 1930 a 1992 pro Srby zahrnují Chorvaty a Slovince.

Tyto rozdílnosti ve složení obyvatelstva dotvářejí pestrou mozaiku tohoto území. Každá kultura je v mnoha aspektech jedinečná, avšak neustále zde dochází ke vzájemnému ovlivňování zvyků, tradic a folklóru a stále více se tyto změny přenáší do běžného života. Vlivem odlišného vývoje se může stát, že původní návyky se začnou více či méně přizpůsobovat jinému trendu a odloučením od pevných kořenů úplně vymizí. Velmi častým jevem, se kterým se můžeme setkat, je i to, že obyvatelé Banátu se domluví více než jedním jazykem, a to nejen ve městech, ale i na vesnicích. Kromě svého mateřského jazyka a rumunštiny někteří zvládají i další jazyky národnostních menšin (Vyletová, 2007).

Jak už bylo zmíněno výše, jednou z mnoha národností žijících v Banátu je i početná menšina pocházející z českých končin. Charakterizuje ji nejen český původ, ale také aktivní znalost a používání českého jazyka. Podle různých sociologických výzkumů se většina z nich stále cítí jako Češi (Vyletová, 2007). Obecně lze říci, české komunity žijí rozptýleně na mnohých místech téměř po celém Rumunsku ve větších či menších skupinách, avšak největší koncentrace obyvatel s českou národností se nachází na jihovýchodě Banátu (resp. na jihu rumunského Banátu). A to konkrétně v župách Caraș-Severin a Mehedinți (Svoboda, Dokoupil, 2002).

A právě těmto vesnicím a české menšině bude věnována největší pozornost v následující kapitole.

## **5 HISTORIE VÝVOJE ČESKÉHO OSÍDLENÍ**

Pro pochopení současné situace českých vesnic v Rumunském Banátu je důležité objasnit i některé historické souvislosti spojené dlouhodobým vývojem místní české komunity. Zejména hlavní podněty k migraci z Čech do této oblasti a jak samotné osidlování oblasti vůbec probíhalo.

### **5.1 Situace v českých zemích v 18. a 19. století**

Konec 18. století přinesl ve společnosti rakouské monarchie mnoho změn, především však tereziánské a josefínské reformy způsobily přelom v hospodářských a společenských poměrech českých zemí. Patent o zrušení nevolnictví a toleranční patent měly zajistit zlepšení situace nejširších vrstev, avšak jejich prosazování naráželo na odpor vládnoucích vrstev a po smrti císaře Josefa II. byla snaha vrátit se zpět k předreformním způsobům. Zejména situace na venkově nebyla vůbec snadná, drobná rolnická hospodářství byla stále zatížena poddanským a robotním systémem. Také neúrodná léta koncem 18. a začátkem 19. století byla pro poddané pohromou, přinesla hlad, četní rolníci se zadlužili a přišli o svůj majetek. Ve městech začaly vznikat manufaktury, četná řemesla ztratila odbyt a vzrostla skupina zchudlých příslušníků cechů, kteří se stávali závislími na svých bohatých mistrech. Všeobecná nespokojenost se společenskou situací jak poddaných, tak i drobných řemeslníků a vysloužilých vojáků vedla k jejich migraci a hledání lepších životních podmínek (Secká, 1995).

### **5.2 Počátky migrace**

Banát, který se stal po bojích s Turky zpustošenou krajinou, bylo potřeba co nejrychleji osídlit. Od roku 1718 byl řízeně osidlován především Němci a Francouzi. Nejjižnější část Banátu však zůstávala až do dvacátých let 19. století prázdná, jelikož byla pokryta neprostupnými lesy (Secká, 1996). Impuls k první vlně českého osídlení v rumunském Banátu dal jistý Magyarly (rumunsky též Ion Margelia), podnikatel se dřevem a nájemce rozsáhlých lesů, pocházející z banátského města Oravița. Ten vyslal do Čech agenty, aby najali vhodné dřevorubce a lesní dělníky. Pod slibem přidělení půdy, osvobození od vojenské služby, roboty a daní vylákal do této oblasti několik desítek českých rodin. Vidina práce, dobrého zisku a vlastního domu vyvolala v Čechách velký zájem.

První skupina kolonistů vyrazila do Banátu v letech 1820–1824, druhá pak 1826–1830. První vlnu osídlenců tvořilo asi 80 rodin z Plzeňska, Klatovska, Kladenska a Čáslavska (Secká, 1996). Ti následně založili dvě nové osady, a to Svatou Alžbětu a Svatou Helenu<sup>3</sup>. Zhruba po pěti letech přišlo velké zklamání. Nájemce, který byl povinen se o dřevaře starat, bez upozornění zastavil veškeré práce, sebral náradí, zásoby potravin, zboží a odjel. Češi tak zůstali bez prostředků opuštěni na neznámém místě (Secká, 1995).

V nouzi se obrátili na nejbližší vojenské velitelství a vznesli požadavek o přijetí do Vojenské hranice, kterému bylo vyhověno. Válečná rada ve Vídni nakonec rozhodla o spojení obou kolonií v jednu hraniční obec se strážnicí. V osadě Svatá Alžběta se navíc vymýcením lesů ztratila voda, proto se ihned začalo se stěhováním především do Svaté Heleny.

Další vlna českých kolonistů, přicházející v letech 1826–1828, již byla organizována vojenskými úřady, které si tímto způsobem zajišťovaly pohraničníky do neobydleného území. Byla vyměřena půda pro nové osady a následně založeny i další české vesnice: Bígr, Gerník, Rovensko, Eibentál i Šumice (Prázdniny u krajanů, 2003).

Podle oficiálních výkazů z roku 1830 v osadách žilo již přes 3800 Čechů a sudetských Němců.

**Tab. 2:** Počet Čechů a sudetských Němců v banátských osadách v roce 1830

Název obce	Počet obyvatel	Název obce	Počet obyvatel	Celkem
Weidenthal	597	Wolfwiese	256	3880
<i>Gerník</i>	469	<i>Rovensko</i>	237	
Wolfsberg	444	Frauvízn	186	
<i>Eibentál</i>	356	Lindenfeld	166	
<i>Svatá Helena</i>	338	<i>Šumice</i>	123	
Schoenthal	281	Svatá Alžběta	118	
<i>Bígr</i>	266	Nový Župánek	43	

**Zdroj:** SECKÁ, Milena. Češi v Rumunském Banátu. Češi v cizině 8. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR Praha, 1995, (8.), 92–115

<sup>3</sup> Názvy počeštěny – Svatá Alžběta (Elisabethfeld), Svatá Helena (*Sfânta Elena*)



### 5.3 Život v českých osadách v průběhu 20. století

S nově příchozími osadníky přibývalo i více starostí. Začínal se projevovat nedostatek prostoru a v obydlích, která vojenská správa vybudovala, se běžně tísnilo i několik rodin. Život ve vesnicích také komplikovaly občasné výpadky v zásobování a nedostatek pitné vody. První léta přinesla mnohá strádání, práce na polích a v lesích byla velmi náročná. Běžně se stávalo, že kvůli vymýcení lesů vyschl pramen s pitnou vodou a osadu bylo nutné opustit. Tak se například stalo v roce 1845 ve Svaté Alžbětě.

Krásná, ale drsná příroda, se stávala pro místní obyvatele velkým problémem. Osadníkům byla vyměřena půda, kterou museli pro sebe i pro osadu vymýtit. Úroda z nových polí nebyla ohrožena jen klimatem a nízkou úrodností půdy, ale i zvěří a místními Valachy (Rumuny). Mnohé české pozemky byly vyměřeny tam, kde již stály valašské salaše – ty vojenské úřady nařídily strhnout a vyvolalo to tak zášť u původních majitelů (Hruza, 1995).

Po částečném uspořádání osad dala vojenská správa v každé obci vystavět obecní domy, ty byly následovány kostely a školami. Správa také slibovala zajištění českého učitele a kněze, avšak to nebylo tak jednoduché, v některých vesnicích na ně čekali až 30 let. Až kolem roku 1850 začíná řádné vyučování, kdy se začínají objevovat i první diplomovaní učitelé z Čech (Secká, 1995).

Izolovanost vesnic způsobená horským terénem napomáhala vytváření uzavřených vesnických komunit. Nízký životní standard obklopujícího etnika i jeho odlišná víra<sup>4</sup> se staly důvodem, proč se Češi tolik nemísili s místním pravoslavným obyvatelstvem. Až postupem času docházelo díky rozšiřování trhu, sezónním pracím či odchodu mužů na vojnu k většímu kontaktu (Jech, Secká, Scheufler, Skalníková, 1992).

V první čtvrtině 20. století se začal projevovat nedostatek půdy, jelikož do vesnic přicházelo stále více lidí a zvyšovaly se požadavky na území. Nejen to, ale i těžká práce v přelidněných vesnicích vedla k migraci obyvatel za příznivějšími podmínkami. Hlavními destinacemi se staly okolní vesnice a města nebo rovnou jiné státy jako Srbsko, Bulharsko, či dokonce země Jižní Ameriky (Svoboda, Dokoupil, 2002).

---

<sup>4</sup> Češi byli katolíci.

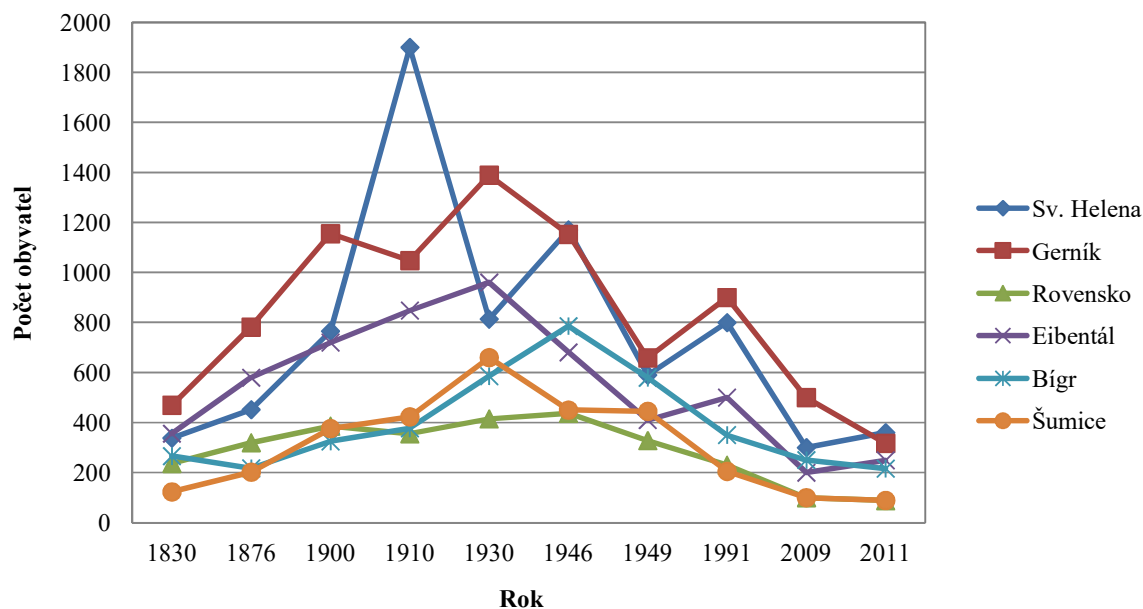
České vesnice se postupně začaly diferencovat. Zejména v Bígru a Eibentalu, ve kterých byla část mužů zaměstnána v nedalekých dolech na uhlí a antracit, zapříčinil kontakt s jinými etniky opuštění některých tradic a zvyklostí. Naopak vesnice Gerník, Sv. Helena, Rovensko, Šumice si stále zachovaly tradiční českou venkovskou kulturu a bránily změnám, které by narušily jejich integritu (Secká, 1996).

Po skončení druhé světové války docházelo k procesu repatriace českého obyvatelstva. Hlavním důvodem byla výzva československé vlády k návratu všech krajanů do Československa. Pohraniční oblasti Čech a Moravy bylo třeba co nejrychleji osídlit. Mimo jiné tento odchod také pomohl přelidněným oblastem a zanechaná půda po reemigrantech částečně zlepšila sociální situaci krajanů, kteří zde zůstali. Odhaduje se, že odešla asi třetina Čechů (Jech, Secká, Scheufler, Skalníková, 1992). Po roce 1947, kdy se k moci dostala komunistická strana, se stala reemigrace obtížnější. Ti, kteří zvládli uniknout z rumunského území, dávali přednost exilu v Německu nebo Austrálii (Nešpor, Hornofová, Jakoubek, 2000).

#### **5.4 Situace po roce 1989 a současný stav**

S pádem socialistických režimů se situace ve střední a východní Evropě opět výrazně změnila. Samozřejmě Československo i Rumunsko nebyly výjimkou a tyto země se otevřely světu, a to jak politicky a sociálně, tak i ekonomicky. Došlo k druhé vlně repatriace, která vlastně trvá až dosud. Už se nejednalo o reemigraci podporovanou vládou, ale zpátky do Čech se začali spontánně stěhovat jednotlivci i celé rodiny s vyhlídkou na lepší pracovní uplatnění. Zatímco starší lidé zůstávali ve vesnicích, mladí se začali stěhovat ve velkém. Bohužel odcházely i významné osobnosti jako lékaři, učitelé a kněží, kteří se zde cítili nedocenění (Maděra, 2014).

Následující graf dokládá, jak se vyvíjel počet obyvatel v jednotlivých českých vesnicích od roku 1830 až do roku 2011. Nejvyšší hodnoty dosáhla v roce 1910 vesnice Svatá Helena, kdy zde žilo až 1900 obyvatel, toto číslo už nebylo překonáno. Všechny vesnice dosáhly svého maxima v období mezi lety 1900 a 1946. Poté do 90. let docházelo už jen k mírnému nárůstu ve Svaté Heleně, Gerníku a Eibentalu a ve zbylých vesnicích počet obyvatel dále klesal. Od té doby dochází ke konstantnímu snížení populace téměř ve všech českých vesnicích a trend poklesu se předpokládá i do budoucna.



**Obr. 2:** Vývoj počtu obyvatel v českých vesnicích v letech 1830–2011

**Zdroj dat:** Romanian Census 2011; MADĚRA, Petr. Czech villages in Romanian Banat: landscape, nature, and culture. Brno: Mendel University in Brno, 2014. ISBN 9788073759605.;

Za posledních 25 let se každodenní život krajanů významně proměnil. Díky novým komunikačním metodám (televize, rádio, internet) se tyto vesnice setkaly s výtoky moderního světa. Zemědělské práce byly postupně mechanizovány a modernizovány a technické vybavení domácností se víceméně přizpůsobovalo evropskému standardu. Mobilní telefony i osobní počítače s připojením na internet jsou už dnes běžné. Mimo jiné, od roku 1990 se objevuje nový fenomén, který nemůže být opomínán a hraje stále důležitější roli v následujících letech, a tím je cestovní ruch (Maděra, 2014).

## 6 CESTOVNÍ RUCH V ČESKÝCH VESNICÍCH

### 6.1 Vymezení pojmů

*Cestovní ruch (dále CR)* – Podle definice WTO<sup>5</sup> pojem cestovní ruch znamená dočasnou změnu místa pobytu, tj. cestování a přebývání mimo místo trvalého bydliště, ne déle než 1 rok, zpravidla ve volném čase za účelem rekreace, rozvoje poznání a spojení mezi lidmi (Peprný, 2006).

*Organizovaný CR* – Cestovní ruch je zajišťovaný nějakou institucí, například cestovními kanceláři či dopravními společnostmi (Peprný, 2006).

*Neorganizovaný CR* – Účastník cestovního ruchu si potřebné náležitosti zajišťuje sám (Peprný, 2006).

*Hromadný CR* – Též masový turismus označuje cestování velkých skupin návštěvníků, využívání hromadných ubytovacích zařízení, stravovacích zařízení a dopravních prostředků apod. (Portál pro cestovní ruch, 2016).

*Individuální CR* – Cestovní ruch je založen na individuálním cestování a samostatném organizování pobytu jednotlivcem nebo malou skupinou lidí. Individuálně si cestování organizuje až 80 % účastníků cestovního ruchu. (Portál pro cestovní ruch, 2016).

*Krátkodobý pobyt* – Cesty zahrnující maximálně tři přenocování (Galvasová, 2008).

*Dlouhodobý pobyt* – Cesty se čtyřmi a více přenocováními do šesti měsíců (Galvasová, 2008).

*Turista* – Účastník cestovního ruchu, který alespoň jednou přenocuje mimo své obvyklé prostředí (ČSÚ, 2017).

*Destinace* – Cílová turistická oblast (Ptejte se knihovny, 2014).

### 6.2 Počátky turismu

Do roku 1989 se český Banát považoval za místo spíše neznámé. Lidé v Československu o nějakých českých vesnicích vůbec neslyšeli, a když už se něco doslechli, tak snad pouze pár neurčitých informací od známých. Navíc v té době byly populární spíše jiné destinace, např. letoviska v Jugoslávii. Avšak časy se mění a s nimi rovněž preference turistů na letní dovolenou. S tím, jak se stává i v České republice cestovní ruch masovou záležitostí, roste také zájem o netradiční místa pobytu, alternativní formy

---

<sup>5</sup> WTO = World Tourism Organization (organizace pro světový ruch)

trávení volného času a destinace nepoznamenané komercializací. A tak přichází hledání něčeho netradičního, ba dobrodružnějšího. Není tedy žádným překvapením, když i českým vesnicím v rumunském Banátě se začíná dostávat značné pozornosti. Zda je to správně či ne, na to se pokusí zaměřit tato práce.

Nejvýznamnější podíl na „objevení“ českého Banátu pro turisty z Československa má bezpochyby brněnská cestovní kancelář Kudrna, která do těchto vesnic přivázela několikrát do roka plné autobusy českých turistů. Ti byli následovně ubytováni u místních a na pár dní se stali součástí jiné rodiny (Dvořák, 2017, ústní sdělení).

Odlišný styl života místních obyvatel a jejich tradiční zemědělství s přetrvávajícími tradicemi a zvyky, které v Česku postupně vymizely, zaujal mnoho návštěvníků hledajících jedinečný zážitek. Organizovaný i individuální turismus se stal nedílnou součástí místní atmosféry a nemohl zůstat bez povšimnutí (Maděra, 2014).

Avšak prvotním úmyslem nebylo vůbec vozit turisty a pořádat zájezdy do této oblasti, ale poskytnout krajanům po rumunském prosincovém převratu roku 1989 humanitární pomoc. Samotný záměr poskytnout rumunským Čechům humanitární pomoc vznikl vlastně v důsledku nepřesných informací v českých sdělovacích prostředcích: pod vlivem představy, že v Rumunsku selhává základní zásobování, vzniklo v Brně Sdružení na pomoc krajanům v Banátu, na kterém se podílel i právě majitel CK Kudrna, pan Vilém Dvořák. S několika přáteli z Brna se rozhodli zorganizovat pomoc do těchto končin a sehnat finanční prostředky na nákup všeho potřebného a následnou dopravu. Až po příjezdu do Banátu organizátoři zjistili, že mediální obraz hladovějících krajanů byl od reality značně vzdálen: komunita byla zcela soběstačná, většinu potravin si dokázala vypěstovat a obstarat sama. Jediné, co reálně chybělo, byl například cukr, žárovky, kvasnice či léky. Nicméně finance i zásoby se rychle tenčily a během dvou let se vyčerpaly úplně. Bylo tedy nutné najít jiný způsob, jak místním pomáhat i nadále. Primárně vyvstal problém s dopravou, kterou již nebylo možné zaplatit na další dovoz věcí. Právě s tímto cílem vznikla myšlenka, že by dopravu mohli zaplatit lidé, kteří by rádi poznali tento neznámý kout Rumunska, a za jejich příspěvky by bylo možné zafinancovat dopravu – autobusovou. Navíc po pádu režimu se otevřela možnost cizince u místních i ubytovávat, a to znamenalo nejen finanční přilepšení krajanům, ale i možnost podělit o své, smutné i úsměvné, životní příběhy. To vše nejprve začalo fungovat ve Sváté Heleně, která je nyní nejnavštěvovanější vesnicí (Dvořák, 2017, ústní sdělení).

### 6.3 Hlavní turistické atraktivity českého Banátu

Je důležité si nejprve popsat charakteristické prvky této lokality. České vesnice jsou rozesety ve vyšších nadmořských výškách Banátských hor<sup>6</sup> v blízkosti Dunaje. Právě reliéf dotváří jejich charakteristický krajinný ráz, který je oceňován zejména mezi milovníky horské turistiky a fotografy. Malebné vesničky zasazené do jedinečné přírody, orba pole s koníkem, babička v zástěře usmívající se v okně či vůně domácího chleba přitahuje nejednoho cestovatele.

Avšak mnohdy si již návštěvníci neuvědomují, že tato zvlněná malebná krajinka znamená pro místní velkou dřinu, a to zejména v období léta. Každoroční senoseče, sbírání rozmanitých druhů ovoce (slív, jablek, hrušek), vykopávání brambor či starání se o dobytek silně poznamenává život obyvatel. Stále zde dominuje tradiční zemědělství, které je hlavním zdrojem příjmů příjmem obyvatel. Odměnou za tvrdou práci je však soběstačnost, to co vypěstují, většinou spotřebují. Mléčné výrobky, vejce či domácí alkohol dále pak prodávají v okolních městech a vesnicích či nabízejí turistům. Zejména sýry a pálenky jsou u návštěvníků oblíbené.

Ale i sem došly vymoženosti moderní doby a koňské povozy bývají pomalu nahrazovány zemědělskými stroji, zejména traktory, které dokážou překonat nerovný terén. Jistěže koníci zapřažení do vozu, nám přijdou romantičtější, avšak je nutné pochopit, že práce je velmi obtížná a lidem nové technologie usnadňují život. Každý si dokáže představit kolik práce a úsilí tito lidé prokazují v této nepříliš pohostinné oblasti. I přesto si stále zachovává svůj typický krajinný ráz s jedinečnou českou kulturou, která zde přetrvala již přes dvě staletí.

---

<sup>6</sup> Jižní část karpatských hor



**Obr. 3:** Celkový pohled na vesnici Gerník (foto: Kamila Redererová, 2016)

Když se zaměříme na čistě turistický potenciál těchto vesniček, tak zjistíme, že mají opravdu co nabídnout. Každý domek je unikátním příkladem lidové architektury, která zatím nebyla výrazně narušena. Urbanistická podoba vesnic byla ovlivněna zejména přírodním prostředím, ve kterém vznikly (Lamhgammerová, Kvaček, 2009). Vesnický duch vyzývá návštěvníky k odpočinku a procházkám po okolí. Babičky v dlouhých sukních a s šátky kolem hlavy se na Vás bezelstně usmívají a vy máte pocit, že je zde ještě vše v pořádku, zapomenuto v dávném čase. Tradiční hodnoty jsou stále ještě dodržovány, i když třeba už mírně pozměněny vnějšími vlivy. Domáci, hospodářská i volně žijící zvířata se již od počátku stala nedílnou součástí těchto vesnic a stále hrají důležitou roli v banátském životě. Integrita zdejšího prostředí vychází z poměrně složité soustavy zvyků a obyčejů, zachovávaných v těchto komunitách po dlouhá desetiletí. Většina z nich souvisí se zakotvením skoro všech zdejších venkovanů v křesťanské víře, která je pro většinu z nich stále důležitá. Jednou z dalších u nás již málo respektovaných zvyklostí je uctívání pohostinnosti. Nabídnout hostu dobré jídlo, pití a nocleh je stále ještě vnímáno jako povinnost. To působí jisté "komunikační" potíže českým turistům, kteří na podobné chování nejsou z České republiky připraveni a někdy nejsou schopni zcela jasně rozlišit odlišnosti v poskytnutí noclehu jako projevu pohostinnosti a poskytnutí noclehu jako předem dojednané placené služby (Svoboda, Dokoupil, 2002). Mnoho návštěvníků proto i po návratu velmi často vzpomíná na vstřícné a přátelské chování vůči nim.

Zejména v letních měsících znamená cestovní ruch významný přivýdělek. Místní se za těch několik let dokázali adaptovat na příjíždějící turisty doufající v nalezení těch autentických vesniček, o kterých tolik slyšeli. Nyní už některé domácnosti disponují splachovací toaletou či sprchou, což donedávna nebylo vůbec běžné. Mnoho usedlostí nabízí ubytování, prodej sýra či domácí pálenky, které je možno za vcelku rozumnou cenu zakoupit. Výjimkou také není objednání vyjížděčky na koních po okolí. Lze tedy vidět, že i zvířata, která neodmyslitelně patřila k práci v zemědělství, jsou nyní využívána i pro rekreační účely.

Tedy celkově mezi atraktivity rumunského Banátu, které respondenty přitahují nejvíce<sup>7</sup>, patří bezesporu několikrát zmiňovaná krásná okolní příroda, pohledy na Dunaj, nezničené přírodní louky plné lučního kvítí, legendární festival Banát, který je organizován každý rok v Eibentálu, domácí výrobky, jmenovitě chleba, sýr a pálenka, dále skromnost lidí, jejich autentická lidová kultura a poctivá práce a mimo jiné poznávání venkovského života a agroturistika.



**Obr. 4:** Jeden z příkladů nabídky ubytování, Gerník (foto: Kamila Rederová, 2016)

---

<sup>7</sup> Informace vychází z autorčina dotazníkového šetření, jehož respondenti navštívili alespoň jednu českou vesnici.



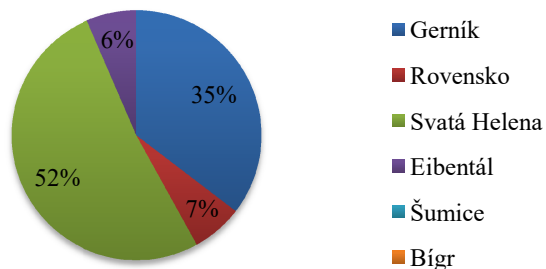
## 7 VLASTNÍ VÝZKUM

Pro výzkumné účely této bakalářské práce byla provedena dvě dotazníková šetření. Výzkum byl primárně zaměřen na vesnice Gerník a Svatá Helena, které jsou mezi turisty nejpobulárnější. První skupinou dotázaných byli místní obyvatelé, druhou poté turisté přijíždějící do těchto vesnic. Bylo velmi zajímavé porovnávat obě strany. Šetření bylo provedeno dvěma různými způsoby: V případě místních obyvatel bylo provedeno během terénního šetření v červenci 2016 v Gerníku celkem 10 semistrukturovaných řízených rozhovorů, které byly doplněny dotazníkovým šetřením a převedeny do jednotné formy. V případě českých turistů bylo provedeno pouze dotazníkové šetření v elektronické podobě. Kombinovaná forma šetření mezi místním obyvatelstvem vyplynula z konzultací s kontaktními osobami v místě provádění šetření, které upozornily na to, že v Gerníku jsou prováděna různá dotazníková šetření velmi často a rozhovory se jeví jako vhodnější. Poté, co byla získána k neformální spolupráci jedna z obyvatelek Svaté Heleny (studentka Monika Mocková), která pomohla s distribucí zpřesněných a jazykově upravených dotazníků v místě svého bydliště, bylo možné doplnit semistrukturované rozhovory z Gerníku i dotazníkovým šetřením realizovaným ve Svaté Heleně. Díky jejímu zprostředkování nebylo toto šetření již vnímáno jako příliš invazivní a návratnost dotazníků byla velmi dobrá.

### 7.1 Respondenti z českých vesnic v rumunském Banátu

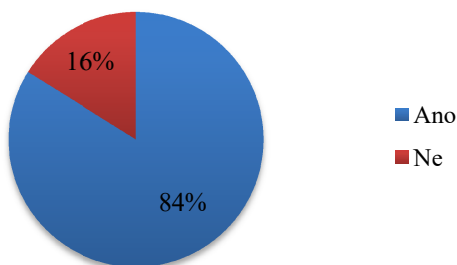
V rámci několika otázek bylo cílem výzkumu zjistit, jaký místní vnímají vzrůstající zájem turistů o české vesnice a zda cestovní ruch zasahuje do jejich způsobu života. Celkový počet respondentů byl 31 ze čtyř vesnic, z toho 29 % byli muži a 71 % ženy. Do věkové skupiny 20 a méně let spadalo 6 %, dále pak 3 % do 21–29 let, 26 % do 30–39 let, nejpočetnější pak byla věková skupina od 40–49, 32 % respondentů, poté 23% do 50–59 a poslední věkovou skupinu od 60 a více let tvořilo 10 %.

Po dotázání na věkovou skupinu a pohlaví následovala třetí otázka, a to z jaké vesnice respondenti pochází. Nejvíce dotázaných (52 %) bylo z vesnice Svatá Helena, dále druhé nejvyšší zastoupení měl Gerník (35 %), poté Rovensko a nakonec Eibentál. Naopak respondenty ze dvou menších vesnic, Šumice a Bígr, se nepodařilo zajistit.



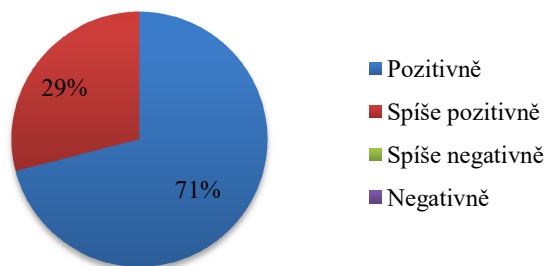
**Obr. 5:** Respondenti podle vesnic, ze kterých pocházejí

Ve čtvrté otázce bylo zjišťováno, zda respondenti nabízejí turistům ubytování. Převážná většina dotázaných (84 %) odpověděla ano, že poskytuje ubytování, naopak pouze 16 % z nich ne. Počet ubytovacích kapacit záleží na konkrétní vesnici, např. ve Svaté Heleně najdeme mnohem více místních, kteří vás ubytují než třeba v Bígru, kde už tolik oficiálních nabídek sehnat nelze. Vzhledem k tomu, že ve vesnicích kromě zemědělství není mnoho šancí výdělku, tak někteří místní velmi vítají tuto možnost jako částečné přilepšení. A právě skutečnost, zda místní ubytovávají či ne, poté pravděpodobně ovlivnila jednotlivé odpovědi na následující otázku.



**Obr. 6:** Podíl respondentů poskytujících ubytování

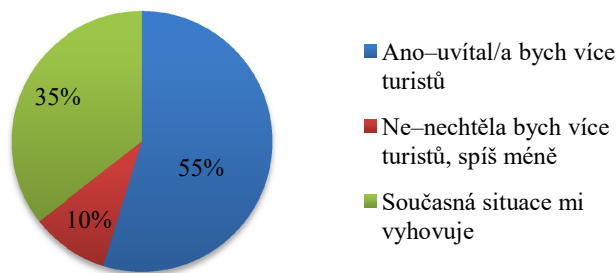
**Otázka 5:** Jak vnímáte rozvoj turismu a více příjezdících turistů k vám do vesnice?



**Obr. 7:** Celkové pojetí turismu

Je zajímavé, že ani jeden z 31 respondentů nezvolil odpověď spíše negativně či negativně. Volba je nejspíš dána tím, že většina z nich poskytuje ubytovací či jiné služby turistům a z toho vyplývají jisté benefity. Avšak i těch 16 %, kteří v předchozí otázce odpověděli na otázku záporně, nemají k přítomnosti turistů žádné větší výhrady a rádi si s nimi popovídají.

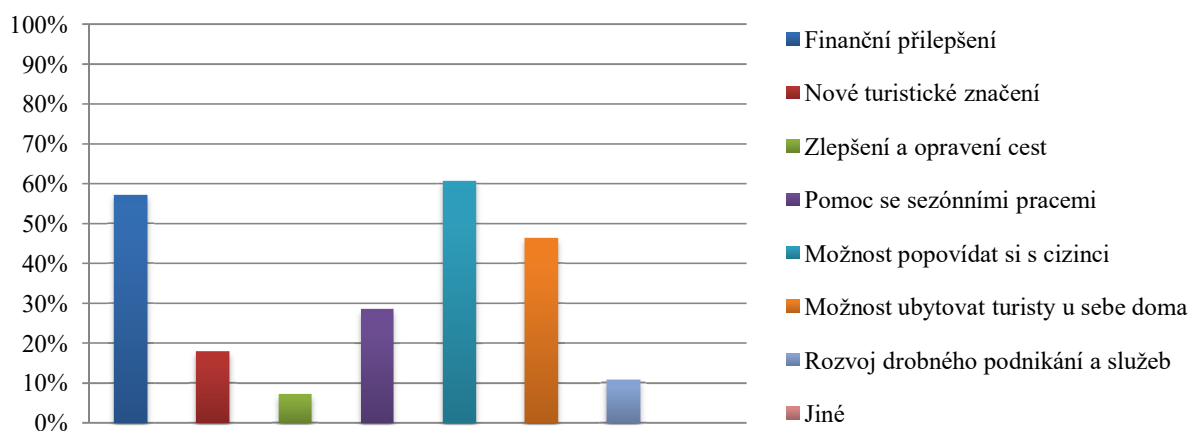
**Otázka 6:** Přáli byste si, aby k vám turisté jezdili více?



**Obr. 8:** Pocity místních ohledně přijíždějících turistů

V 55 % případů by si místní přáli, aby k nim turisté přijížděli častěji, třeba i ve větší míře. Z jedné třetiny pak respondentům současná turistická situace vyhovuje a nechali by to bez větších změn. Pouze 10 % z nich by spíše ocenilo menší zájem turistů. Převažující pozitivní či neutrální reakce mohou vycházet z mnoha důvodů, jako jsou finance, kontakt s cizinci či drobná výpomoc s prací. Více zjistíme z následujícího grafu.

**Otázka 7:** Jaké pozitiva podle Vás přinesl turismus ve vaší vesnici?

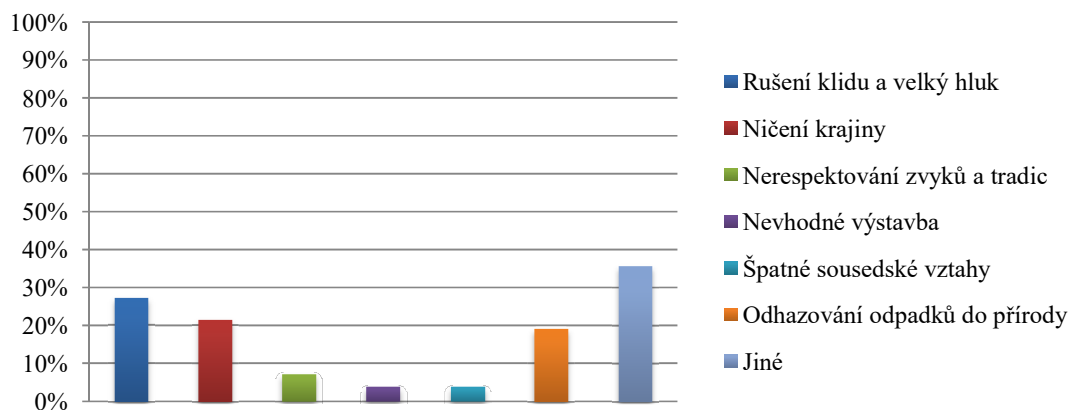


**Obr. 9:** Pozitivní změny a vlivy rozvoje cestovního ruchu ve vesnicích

Podle očekávání respondenti hodnotí velmi vysoko, jako přínos turismu ve vesnicích, finanční přílepení, a to v 57 %. Zejména v letních měsících je to pro mnohé z nich významná část příjmu. Avšak co bylo vcelku překvapením, že mimo peněz si lidé cení i sociálního kontaktu. Možnost popovídat si s cizinci hodnotí pozitivně až 61 % respondentů. Polohou vesnic jsou místní trochu izolovaní od okolního dění, a proto je těší, když k nim přijede někdo nový. Rádi se podělí o své historky ze života, které jsou pro přijíždějící turisty ceněné. Zejména vypravěčské schopnosti starší generace jsou pozoruhodné a zvládnou lehce zaujmout. Z předchozích dvou nejvíce zvolených možností logicky vyplývá i ta třetí, a to ubytování turistů u sebe doma. Místní si nejen popovídají a přivydělají, ale mohou se podělit o svůj každodenní tradiční způsob života na vesnici.

Podle průzkumu si místní velmi cení také pomoci se sezónními pracemi (29 %), kdy většinou mladí lidé z Čech přijíždějí v rámci různých projektů, např. Helpcampů, do českých vesnic a pomáhají se senosečí, sbíráním slív, meruněk či staráním se o dobytek. Hlavně pro starší obyvatele je tato aktivita skutečným přínosem a vděčně ji přijímají.

#### **Otázka 8:** Jaké negativa podle Vás přinesl turismus ve vaší vesnici?



**Obr. 10:** Negativní změny a vlivy rozvoje cestovního ruchu ve vesnicích

Trochu překvapivé bylo, že nejvíce respondentů (36 %) zvolilo možnost jiné, kterou bylo ještě potřeba okomentovat. Z jejich dodatečných odpovědí vyplynulo, že si myslí, že turismus žádné negativní změny nepřinesl anebo je příliš nevnímají. Například zde byly komentáře typu: Jsme rádi, když je tu máme (myšleno turisty), připomínají nám, že na nás český národ ještě nezapomněl; Jsou to jako naše rodina, nemůže se nám na nich něco nelíbit;

Rušení klidu dělají motorkáři, jinak mně to nevadí; Žádné špatné změny či nic mi na nich nevadí.

Avšak mezi negativní vlivy, které místní přeci jen vnímají nejvíce, patří rušení klidu spojené s hlučností výletníků, kdy například během noci hlasitě oslavují a popíjejí alkohol či během církevních svátků nedodržují jistá pravidla. Dále odhazování odpadků do přírody je bohužel problém, který by šel za jiných okolností lehce řešit, např. vyšší intenzitou odpadkových košů, ale zde odpad nikdo nesváží, většina odpadu končí v kamnech. Proto čistota závisí primárně na chování turistů, zda si obal od tatranky či plechovku od piva vezmou do batohu nebo odhodí. Velkým problémem, na který je již ve vesnicích upozorňováno, jsou také čtyřkolky, jejichž majitelé s nimi bezohledně ničí krajinu a rozjíždějí cesty. Ale i přes pár nepříjemností, jak z průzkumu vyplývá, většina respondentů hodnotí turismus spíše pozitivně.



Obr. 11: Odhozené odpadky – jeden z mnoha problémů turismu, nejenom v Banátu (foto: Kamila Redererová, 2016)

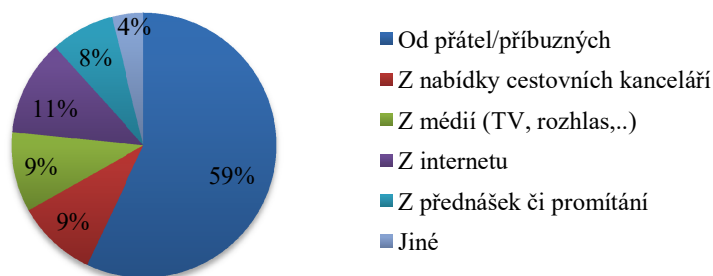
## 7.2 Respondenti, kteří navštívili české vesnice v rumunském Banátu

Vzhledem k vzrůstající popularitě vesnic ze strany českých turistů, bylo cílem druhého dotazníkového šetření zjistit základní charakteristiku cestovního ruchu v oblasti. Tedy specifitěji jakou formu a délku pobytu turisté preferují, co bylo hlavní motivací návštěvy, odkud se doslechli o českých vesnicích, či zda si uvědomují, jaké negativní či pozitivní změny tento fenomén v posledních letech způsobuje.

Celkový počet respondentů byl 53, z toho 40 % byli muži a 60 % ženy. Do věkové skupiny 20 a méně let spadaly 2 %, dále pak nejvíce respondentů, 67 %, do 20–29 let, 23 % do 30–39 let, zástupce věkové skupiny od 40–49 se nepodařilo zajistit, poté 4 % respondentů spadala do věkové skupiny 50–59 let a poslední skupinu od 60 a více let tvořilo shodně 4 %.

Co se týče věkové struktury, tak podstatná část turistů přijíždějících do českých vesnic spadá do věku pod 40 let, což je zřejmě způsobeno lepší informovaností, větší samostatností či odvahou vydat se do těchto míst. Mladší polovina věkové skupiny proto volí spíše více turisticky náročnější destinace než respondenti nad 60 let, kteří si zvolí např. lázeňský pobyt, což je logické.

**Otázka 1:** Jak jste se dozvěděl/a o českých vesnicích v rumunském Banátu?

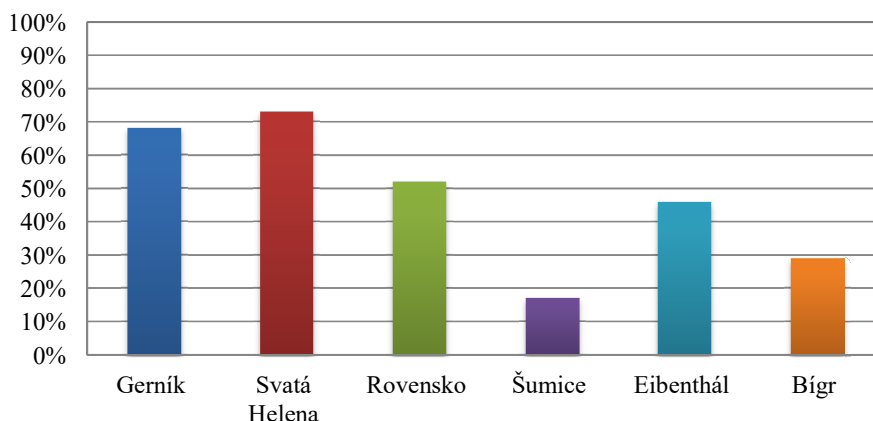


**Obr. 11:** Zdroje čerpání informací o českých vesnicích

Jakmile se lidé vrátí z dovolené, velmi často se chtějí podělit o své nově nabitě zážitky se svými známými či příbuznými. Je tedy logické, že i v tomto případě se 59 % respondentů poprvé doslechlo o českých vesnicích od svých blízkých. Dále v dnešní době už téměř vše nalezneme na internetu, kde vám mnoho reklam a upozornění nabízí neomezené tipy na dovolenou. Shodně byly vybrány možnosti doslechu z nabídky CK a médií. V katalogích cestovních kanceláří či různých veletrzích cestovního ruchu bývá prezentováno nepřehledné množství zájezdů, které lze snadno objednat. V tomto případě hledíme názvy jako Východní vesnice Banátu, Velikonoce v Banátu či Výprava do Banátu – poznávání života vesnic z dob našich prababiček.<sup>8</sup> A co dále nebylo uvedené v nabídce, ale respondenti dodatečně zmínili, byla možnost ze školy.

<sup>8</sup> Převzato z katalogu zájezdů 2017: Kudrna – Cesty prostorem a časem. Brno: Kudrna, 2017, 25(1).

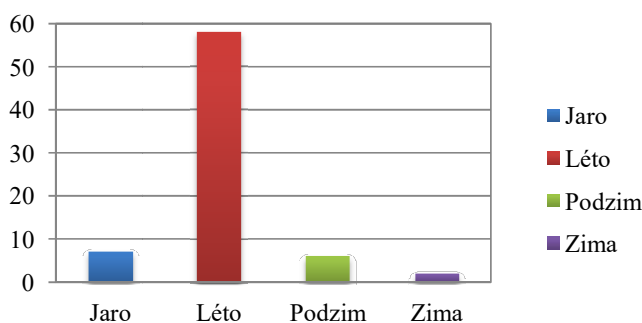
## Otázka 2: Kterou z českých vesnic jste navštívil/a?



Obr. 13. Návštěvy vesnic podle počtu respondentů

Nejnavštěvovanější vesnicí je bezesporu Svatá Helena, která je počtem obyvatel i rozlohou největší. Je to zapříčiněno relativně dobrou dopravní infrastrukturou, jelikož zde asi před 10 lety byla vybudována asfaltová silnice, která ulehčila příjezd do vesnice. Najdeme zde také nejvíce možností ubytování u místních a vyšší nabídku služeb. Dále Gerník patří mezi populárnější vesnice. I když cesta není tak snadná jako do Svaté Heleny, jelikož silnice zde jaksi chybí a vede zde jen šterkopísková stezka. Ale vzhledem k tomu, že je to druhá největší vesnice, tak také disponuje větší kapacitou lůžek. Mimo jiné se nachází na atraktivním místě, proto i sem turisté často zavítají. Návštěvnost těchto 2 vesnic je dána také větší propagací, většinou se zmiňuje nejvíce informací právě o nich. Za nimi následuje Rovensko, které se nachází v nejvyšší nadmořské výšce ze všech vesnic a díky značné izolovanosti se zde mluví češtinou v nejzachovalejší původní formě (Kocman, Konfršt, 1999). Eibenthál proslul zejména díky velmi oblíbenému hudebnímu festivalu Banát, který se každoročně v srpnu koná již od roku 2011 (Festival Banát, 2017).

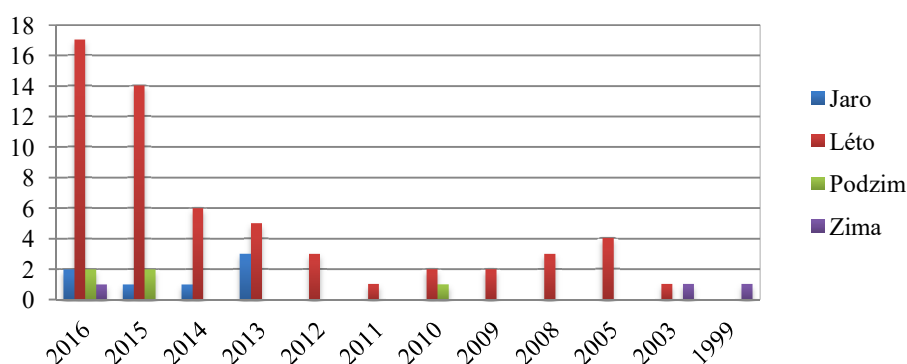
## Otázka 3: Rok a období Vaší návštěvy?



Obr. 14: Zvolené období návštěvy vesnic mezi roky 1999-2016

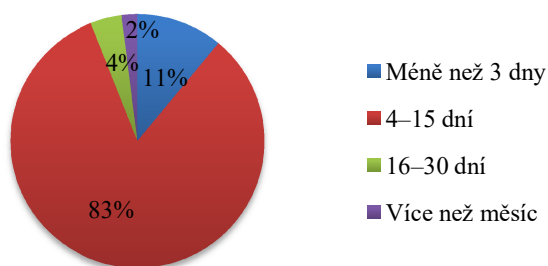
Díky mnoha faktorům jsou letní měsíce považovány za nejpříhodnější období na vycestování. Není proto překvapením, že až 57 cest respondentů do českých vesnic se uskutečnilo právě v létě, kdy tamější počasí je velmi příznivé pro mnohé aktivity, ať už pěší turistiku či projížďky na koni. Velmi často se též respondenti vraceli a navštívili vesnice i vícekrát.

Spolu s otázkou na roční období, byl položen dotaz i na rok návštěvy. Samozřejmě z tak malého vzorku respondentů nelze vydedukovat přesné závěry, ale z obdržných odpovědí vyplývá, že návštěvnost vesnic skutečně v posledních letech vzrůstá, a to zejména v letních měsících. Následující graf znázorňuje pouze roky a roční období, ve kterých respondenti navštívili české vesnice.



Obr. 15: Počet návštěv českých vesnic mezi roky 1999–2016

**Otázka 4:** Jak dlouho jste se v oblasti zdržel/a?



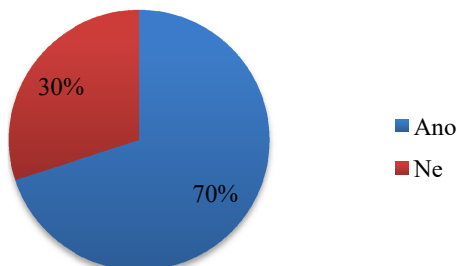
Obr. 16: Délka pobytu v oblasti

Můžeme říci, že většina turistů zde preferuje dlouhodobý pobyt, který trvá déle než 3 dny. Standardní doba pobytu v českých vesnicích se pohybuje kolem jednoho až dvou týdnů. Velmi často návštěvníci volí i turistické přechody mezi vesnicemi po vyznačených stezkách, které zaberou i několik hodin chůze, proto pouze 3 dny je na objevování místních krás málo. Také sem jezdí právě dobrovolníci, kteří pomáhají se sezónními pracemi či studenti pracující



na výzkumu, a tyto aktivity zabírají více času. Krátkodobé ubytování je spíše pro ty, kteří se nachází třeba v okolí vesnic a chtějí si udělat kratší výlet.

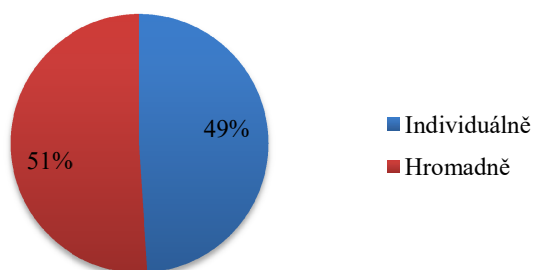
**Otázka 5:** Využil/a jste možnosti ubytování u místních?



**Obr. 17:** Preference turistů při možnosti ubytování

Zde můžeme vidět, že turisté opravdu mají zájem o poznávání české kultury v zahraničí, pobyt u místních jim umožňuje ještě intenzivnější zážitek. Nejspíš proto až 70 % respondentů mělo zájem o ubytování u krajanů. Právě zde zažijí pravou banátskou atmosféru s tradičními pokrmy. Ubytovací kapacity jsou v každé vesnici trochu odlišné, nejvíce nabídek však nalezneme ve vesnici Svatá Helena (38), dále pak v Gerníku (12) a Eibentalu (11), v Rovensku a Bígru je už možností méně, kolem 7. Naopak nejmenší ubytovací kapacity nalezneme ve vesnici Šumice, kde ubytování poskytují pouze dvě rodiny (Ubytování v českých vesnicích rumunského Banátu, 2014).

**Otázka 6:** Jakým způsobem jste cestoval/a?

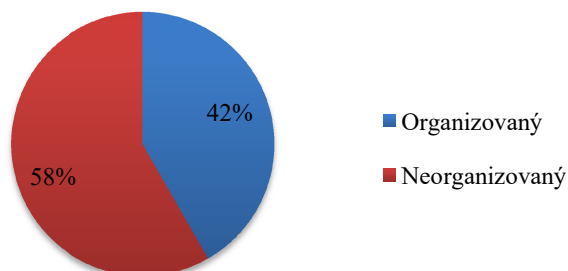


**Obr. 18:** Cestovní ruch podle způsobu cestování

Téměř polovina respondentů dává přednost individuálnímu (jednotlivci, rodina) cestování před hromadným (větší počet cestujících). Je to dáno tím, že účastníci disponují větší flexibilitou a další potřebná zařízení jsou pro menší počet lidí mnohdy jednodušší.

Naopak při hromadném cestování se návštěvníci větších skupin cítí bezpečněji či významným benefitem jsou snížené náklady na jednoho účastníka.

**Otázka 7:** Jak byl organizován průběh vaší pobytu?

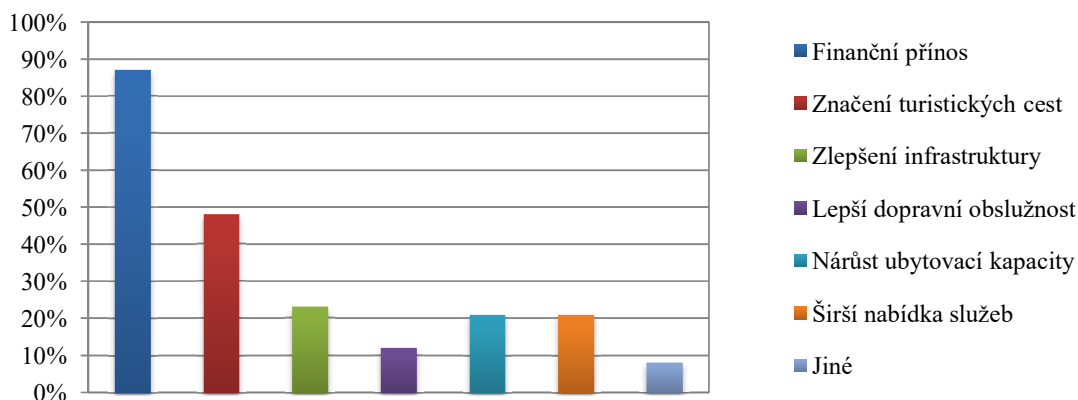


**Obr. 19:** Cestovní ruch podle zabezpečení pobytu a služeb

Typ pobytu a jeho organizace závisí čistě na preferencích účastníka. Pro někoho je velmi obtížné obstarat si veškeré potřebné náležitosti sám, proto raději volí snazší alternativu, a to organizovaný zájezd, kdy vše potřebné zajistí někdo jiný, obvykle cestovní kancelář. Výhodou je, že odpadá veškerá starost o dopravu, ubytování či stravování. Záleží, jaký typ zájezdu si účastník zvolí a co vše v něm bude zahrnuto. Avšak poté je povinen dodržovat jisté zásady a držet se naplánované trasy.

Naopak předností neorganizovaného pobytu je seberealizace při plánování programu a spontánní přizpůsobení se podmínkám. Vyžaduje to jen více času a energie na zařizování. Například doprava do českých vesnic je trochu náročnější, když není k dispozici auto či není zajištěný autobus. Člověk je nucen několikrát přestupovat a do vesnic se dostává poněkud obtížněji, vzhledem k tomu, že tam neoperuje žádná veřejná doprava. Další bod programu, ubytování, není obtížné zajistit. Většina místních, kteří nabízejí ubytování, již disponují internetem a na webových stránkách lze najít emailové adresy, přes které si lze objednat ubytování.

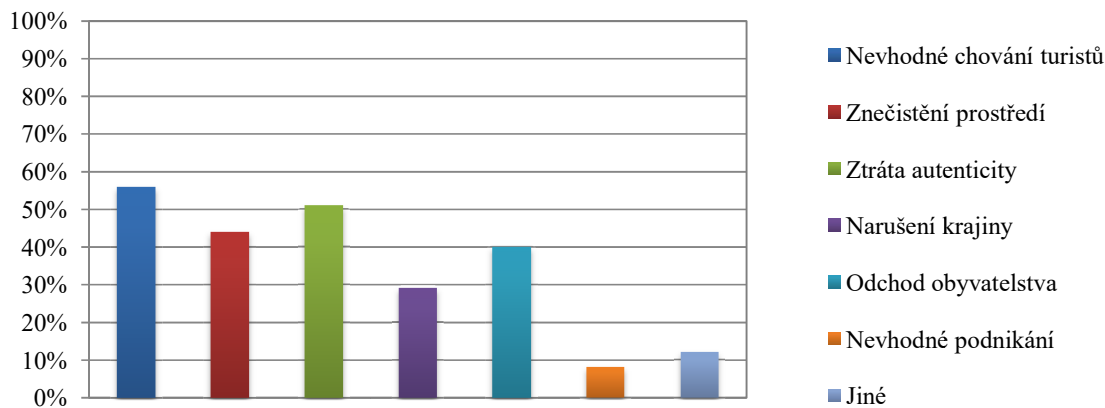
**Otázka 9:** Jaké pozitivní změny podle Vás přinesl cestovní ruch v těchto vesnicích a okolí?



**Obr. 20:** Pozitivní změny a vlivy rozvoje cestovního ruchu ve vesnicích

Jednoznačně je finanční přínos považován za největší benefit turismu, vyplývá to z odpovědí respondentů obou dotazníkových šetření. Co návštěvníci dále oceňují, je značení turistických cest (48 %). Všechny české vesnice jsou v současnosti propojeny značenými turistickými trasami, které zde během roku 2000 a 2001 vyznačil KČT a o něco později skupiny dobrovolníků. (Banát – prázdniny u krajanů, 2016) Co se týče dalších odpovědí, tak vesměs podobně, kolem 20 %, respondenti připisují rozvíjejícímu se cestovnímu ruchu celkové zlepšení infrastruktury. S tím souvisí i nárůst ubytovací kapacity a rozšíření služeb, které místní turistům začali poskytovat. Co však bylo zajímavé, že odpovědi „jiné“ zahrnovaly spíše negativní stanoviska. Například jedna reakce zněla: „Žádné pozitivní změny cestovní ruch nepřinesl, stává se z toho živoucí skanzen uměle udržovaný v zaostalosti, který je ale nepřírozený“. Je patrné, že turistům osud vesnic není lhostejný.

**Otázka 10:** Jaké negativní změny podle Vás přinesl cestovní ruch v těchto vesnicích a okolí?



**Obr. 21:** Negativní změny a vlivy rozvoje cestovního ruchu ve vesnicích

Negativní dopady cestovního ruchu vnímá každý respondent značně subjektivně, podle svých zásad. Avšak z výše uvedených výsledků vyplývá, že více než polovina z nich si uvědomuje ne zcela vždy korektní chování ostatních turistů k místním či přírodě. Jak už bylo uvedeno v předchozím dotazníkovém šetření, odpadky způsobují zjevný problém. Většina z nich končí buď v lese, nebo spálené v kamnech. Proto nejlepším řešením je odvezení odpadků do většího města či domů. Mnoho brožur a průvodců upozorňuje turisty právě na tuto skutečnost. Dále ztráta autenticity určitě není spojená pouze s rozmachem cestovního ruchu, ale jistý podíl na tom určitě má. Turisté si přiváží i jisté návyky ze svých domovů, které ne vždy zcela korespondují s tradičními způsoby místních. Je nezbytné, aby přijíždějící turisté měli alespoň trochu povědomí o životním stylu, zvycích a pravidlech, která jsou v těchto komunitách zachována (Svoboda, Dokoupil, 2002). Co dále cestovní ruch nepřímo podporuje, je odchod obyvatelstva, zejména mladší generace do českých krajin. Velmi často jsou peníze poskytovány potomkům, kteří již nadále nechtějí zůstat v Banátu a potřebují jisté finanční prostředky na nový život v jiné zemi. Proto část vydělaných peněz z turismu neplní svůj prvotní účel humanitární pomoci místním, ale putují dále většinou do Česka.

## 8 ZÁVĚR

Proces kolonizace a osidlování českých vesnic v Rumunsku nebyl vůbec jednoduchý. Vysoké nadmořské výšky, nerovný terén a nepříliš úrodná půda poskytly jen omezené zdroje obživy, avšak silná vůle a odhodlání umožnily komunitám přetrvat až do dnešní doby. I přes obtíže, které život v rumunském Banátu obnášel, si obyvatelé vesnic stále uchovávali české národní podvědomí a český jazyk, i když už v mírně pozměněné formě, dosud zůstává ve vesnicích hlavní dorozumívací řečí. Vzhledem ke značné izolaci a omezeným možnostem cestování za komunistického režimu měly tyto vesnice jen minimální kontakt s Čechami. Obyvatelé zde žili ve velmi skromných podmínkách, kde hlavním a mnohdy jediným příjmem bylo zemědělství či práce v dolech.

Po roce 1989 se tyto vesnice, vlastně poprvé ve své historii, dostávaly do popředí zájmu veřejnosti. Zpočátku sem dojížděly hlavně různé organizace či spolky, které se snažily poskytnout pomoc místním v nelehké socioekonomické situaci. Velkou měrou se zde angažoval i majitel CK Kudrna, který zorganizoval první autobusový zájezd do této oblasti za účelem humanitární pomoci a transportu potřebných surovin. Později se však účel návštěvy pozměnil, kouzlo českých vesnic začalo přitahovat i jisté množství dobrodruhů, kteří se chtěli dozvědět více informací o svých krajanech v Rumunsku a poznat okolní přírodu. Zprávy o zapomenutých českých vesnicích se začaly šířit velmi rychle a během několika měsíců začaly přijíždět do oblasti celé organizované zájezdy.

Zpočátku místní obyvatelé ubytovávali turisty zdarma či za minimální cenu. Přijíždějící návštěvníci oceňovali vypravované historiky a přiváželi sem drobné dárky z Čech. Toto krátké období se obešlo prakticky bez jakékoliv turistické infrastruktury, bylo ale přirozeně jen přechodnou fází k formálnějšímu vztahu mezi místními a návštěvníky založenému na peněžní směně. Bylo nutné stanovit jistou cenovou hladinu za ubytování a jídlo. Postupně si stále více rodin si uvědomilo, že poskytování služeb turistům jim přinese rychlé peníze. Nyní mimo tradiční zemědělství, které stále živí velkou část obyvatel, se pro některé místní stal hlavním příjmem i cestovní ruch, zejména v létě.

Mimo ustálení pevné ceny za stravu či ubytování, přinesl rozvoj cestovního ruchu i další změny. Místní se také naučili propagovat své služby, na webových stránkách či facebooku nabízí ubytování s plnou penzí či domácí produkty k prodeji. Ti, kteří se rozhodli

poskytovat ubytování, museli začít s četnými opravami svých domů, které nebyly vždy v nejlepším stavu či budovat jisté zázemí, aby splňovalo minimální požadavky dnešních turistů. Modernizace domácností byla nevyhnutelná, dlouho obyvatelé nedisponovali tekoucí teplou vodou či chyběl splachovací záchod, který stále mnoho domácností nemá dodnes.

Pozitiva, která z turismu vyplývají, zahrnují zejména možnost kontaktu místních s novými lidmi, kteří sem přijíždějí na prázdniny. Stále zde přetrvává určitá pohostinnost k hostům, jejichž přítomnost jim poskytuje značné rozptýlení ze stereotypního života. Také finanční přilepšení je nemalým benefitem a přispívá k lepší ekonomické situaci. Je to mnohem snazší a rychlejší výdělek oproti zemědělství. Avšak i s tímto obtížným způsobem obživy částečně mohou vypomoci dobrovolníci z Česka. Díky různým neziskovým organizacím či společnostem jsou každé léto do této oblasti vypravovány skupiny dobrovolníků, které za ubytování a stravu pomáhají s pracemi.

Bohužel však zde najdeme i jistá negativa, která jsou s rozvojem turismu více či méně spojená. Pravidelné spojení s turisty a jejich rozdílným charakterem částečně vedou k pozvolnému upouštění od původních obyčejů a tradic a stírání rozdílů mezi kulturami. Například v banátském nářečí se pomalu objevují i slova z obecné češtiny. Mimo jiné v důsledku kontaktu s českými návštěvníky a následnému finančnímu příjmu, který jim z toho plyne, dochází k odlivu obyvatelstva z vesnic. Především v prvních letech místní poskytující ubytování využili zisk z turismu k pokrytí nákladů spojených s emigrací. Dalším problémem je i nevhodné chování některých turistů. Ti velmi často nedodržují pravidla šetrné turistiky a svým bezohledným chováním zasahují do mnoha oblastí života v českých vesnicích. Příkladem mohou být majitelé terénních aut či čtyřkolek, kteří narušují tamní přírodu, či hromadění komunálního odpadu.

Je zřejmé, že pod vlivem turismu se české vesnice rychle mění. Zda se zachová do budoucna jejich český etnický charakter a specifická kultura lze jen odhadovat. V tuto chvíli působí cestovní ruch na místní komunity dvěma navzájem opačnými směry:

- jednak posiluje jejich „českost“ (turisté jsou vlastně výhradně z České republiky, čeština je hlavním komunikačním jazykem) a zlepšuje ekonomickou úroveň místního obyvatelstva, což může napomoci zpomalit proces vylidňování (a v případě přesídlení do rumunských vesnic a měst i následné asimilace),

- na druhé straně ale rostoucí síť sociálních kontaktů s lidmi žijícími v České republice otevírá místním obyvatelům český pracovní trh a z komunit v podstatě „odsává“ mladé obyvatelstvo.

Budoucnost českých vesnic je nejistá a nelze příliš zasahovat do přirozeného vývoje, ostatně takové snahy ani české ani rumunské úřady nevyvíjejí. Je tedy otázkou, zda se nyní už v jistém smyslu „přestárlé“ české vesnice zachovají i v dalších letech a udrží si svoji kulturní identitu.

## 9 SUMMARY

Bachelor thesis is focused on the developing tourism in the Czech villages in Romanian Banat and its impact on local communities. It has been long lasting process since 1989 when communistic regime fell and borders were finally open. Before this year people in villages were really isolated from the surroundings because of its geographical location in the mountains. But this helped to preserve the unique czech culture which still has strong roots. That's what tourists appreciate the most together with the breathtaking nature and kindness of people. After those years, tourism has become for locals one of the most important sources of income, mainly in the summer season. There have been also connected many changes to its development which Czech communities had to undergo to get to the point they are now.

Quickly evolving tourism meant duty to adapt for the requirements of the incoming tourists. Nowadays is easier to provide a comfortable accomodation at locals or secure other services. Although tourism contributes to locals by significant amount of money and precious contact with new people, there are also many questions about the future and sustainability of czech villages. Young people keep leaving to the Czech republic for work and it results in aging of population. Tourists consider this area as a magical destination where time got stuck but if the situation of youths moving out will continue, it's not possible to artificially keep this place in a traditional way just for touristic purposes. In spite of the efforts of a several Czech NGO's<sup>9</sup> supporting Czech community, the future still stays uncertain.

---

<sup>9</sup> Non-Governmental Organization (nezisková organizace)



## 10 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Destinace – vymezení pojmu. Ptejte se knihovny [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2014 [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <http://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/destinace-vymezeni-pojmu>

DOKOUPIL, Ivo. Historie českého osídlování Banátu. Prázdniny u krajanů [online]. Praha: Společnost Člověk v tísní, 2003 [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://www.banat.cz/historie.htm>

DOKOUPIL, Ivo. Ubytování v českých vesnicích rumunského Banátu. Prázdniny u krajanů [online]. Praha: Společnost Člověk v tísní, 2014 [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: <http://www.banat.cz/materialy/UbytovaniBanat.pdf>

FESTIVAL BANÁT. V Rumunsku jako doma [online]. [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.festivalbanat.cz/>

GALVASOVÁ, Iva. Průmysl cestovního ruchu. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2008. ISBN 978-80-87147-06-1.

HRUZA, František. Ze Svaté Heleny do Čech. Ostrava: A-ALEF, 1995. ISBN 8085237490.

Identity and multiculturalism in the Romanian Banat. Méditerranée [online]. [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: <https://mediterranee.revues.org/523>

JAROMÍR, Jech, Milena SECKÁ, Vladimír SCHEUFLER a Olga SKALNÍKOVÁ. České vesnice v rumunském Banátě. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, 1992. ISBN 80-85010-36-4

Katalog zájezdů 2017: Kudrna - Cesty prostorem a časem. Brno: Kudrna, 2017, 25(1).

KOCMAN, Josef a Jan KONFRŠT. Vyprávění o Banátu: povídání s Janem. Marčovice: Euroservice 1999, 2011. ISBN 9788090387027.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina a Jiří KVAČEK. Český Banát: život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu. Praha: Národní muzeum, 2009. ISBN 9788070362501.

MADĚRA, Petr. Czech villages in Romanian Banat: landscape, nature, and culture. Brno: Mendel University in Brno, 2014. ISBN 9788073759605

NEŠPOR, Zdeněk, HORNOFOVÁ, Martina, JAKOUBEK, Marek: "Čeští nekatolíci v rumunském Banátu a v Bulharsku. Část druhá: Rozkol na Svaté Heleně a další náboženský vývoj obce." Lidé města, Revue pro etnologii, antropologii a etologii komunikace č. 4/2000

PEPRNÝ, Aleš. Cestovní ruch. [online]. Brno: Mendelova Univerzita, 2006. [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/index.pl?opora=116>

SECKÁ, Milena. Češi v Rumunském Banátu. Češi v cizině 8. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR Praha, 1995, (8.), 92–15

SECKÁ, Milena. Češi v Rumunsku. Češi v cizině 9. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR Praha, 1996, (9.), 96-104

SVOBODA, Jaroslav a Ivo DOKOUPIL. Banát: turistický a vlastivědný průvodce českým Banátem. Brno: Kudrna, 2002.

VYLETOVÁ, Magdaléna: Rumunští Češi, čeští Rumuni: Formy identifikace krajanů žijících ve vesnici Svatá Helena. Brno: 2007. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2

ZELENKA, Josef. Cestovní ruch - trendy, druhy a formy. Portál pro cestovní ruch [online]. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2016 [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: <https://www.uhk.cz/cs-CZ/portal-cestovniho-ruchu/Multimedialni-strukturovane-ucebni-texty/Udrzitelny-cestovni-ruch/Cestovni-ruch-trendy,-druhy-a-formy>

## PŘÍLOHY

## **SEZNAM PŘÍLOH**

**Příloha 1** Fotografie

**Příloha 2** Rozhovor s Vilémem Dvořákem

## Příloha 1



Obrázek 22: Příklad značení turistických cest od českých dobrovolníků z Helpcampů (foto: Kamila Redererová, 2016)



Obrázek 23: V Gerníku lze vidět i letní kino, které však už není zcela funkční (foto: Kamila Redererová, 2016)



**Obrázek 24:** Opravená škola v Gerníku, ve které však to nejdůležitější chybí, děti. Stárnutí populace je zde závažným problémem (foto: Kamila Redererová, 2016)



**Obrázek 25:** Typický pohled na pasoucí se koně na poli a mnohokrát diskutované větrné mlýny vystavěné v okolí vesnice Svatá Helena (foto: Hana Redererová, 2015)

## **Příloha 2**

V březnu 2017 byl proveden rozhovor s majitelem cestovní kanceláře Kudrna Vilémem Dvořákem. V následném přepisu bude využito zkratk KR, jako Kamila Redererová (dotazující se) a VD, jako Vilém Dvořák (dotázaný).

***KR: Jak jste se dozvěděl o krajanech v Rumunsku a kdy jste tam začal vozit první zájezdy?***

***VD:*** Za „Komančů“ člověk nemohl jezdit tolik do hor – dříve jsme prozkoumávali jenom hory Karpatského oblouku, bez Podkarpatské Rusi. Např. takové Slovensko mělo jistá omezení a Rumunsko bylo daleko volnější. Prochodili jsme rumunské hory, které jsme si opravdu oblíbili díky té nevázanosti. Na cestovatelských srazech se poprvé začalo mluvit o našich banátských krajanech, a tak když se nám na jedné z našich výprav zhoršilo počasí, rozhodli jsme se využít možnosti se tam také podívat. Poprvé to bylo v roce 1987, a to v Gerníku a Sv. Heleně. Avšak nebylo to tak lehké jako teď, cizincům bylo zakázáno u místních přespat a pokaždé se museli nahlásit na příslušné úřady. Ale ta pohostinnost i tamní krajina mě opravdu nadchla, slíbili jsme, že se vrátíme a dovezeme jim i cenné suroviny, jako třeba cukr nebo pepř. Po 22. 12. 1989 (něco jako náš 17. listopad), kdy u nich proběhl převrat režimu, jsme sledovali v televizi, jak tam chudí lidé trpí hladem v důsledku špatného systému zásobování. A tak jsme se ještě s pár přáteli z Brna rozhodli zorganizovat pomoc do těchto končin. Založili jsme Sdružení na pomoc krajanům v Banátu a oslovili několik organizací s žádostí o pomoc (např. Červený kříž). Té bylo vyhověno, dostali jsme finanční prostředky a už jsme tam vezli konzervy s masem a mouku. No ale jaké bylo překvapení, když jsme tam dojeli a zjistili, že ti lidé vůbec naši pomoc nepotřebují a dokážou si vše potřebné obstarat sami na svých polích. Avšak jediné, co jim chybělo, byl cukr, žárovky, kvasnice a léky. To jsme pak napravili při naší další cestě.

A jak to vlastně začalo s turisty, no během dvou let se zásoby vyčerpaly a my chtěli přijít na jiný způsob, jak místním pomáhat i nadále. Pořád jsme ještě nějaké věci pro ně dostávali, ale už je nebylo jak je tam dopravit, a tak jsme dali dohromady partu lidí, která by ráda poznala tento kraj a za jejich příspěvky zaplatila dopravu – autobusovou. Navíc po pádu režimu bylo možné turisty u místních i ubytovávat a tím získat další finance. Takhle to začalo nejprve na Heleně. (Pozn. Sv. Helena)

**KR: *Jak vypadal turismus po revoluci a jak ho vnímáte nyní?***

**VD:** Ze začátku lidé nároční nebyli, stačilo je jen dovézt a ubytovat. Oni si pak popovídali se svou novou rodinou, vyměnili si pár historek, popili slivovici a byli spokojení. Jenže po čase chtěli pořád víc a víc a objevovaly se vyšší požadavky. Chtěli poznávat i okolí a další vesnice. Docela jsem se už mezi stezkami místních orientoval, a tak jsem dovezl barvičky a trasu od Dunaje přes Svatou Helenu a Gerník barevně vyznačil. A zde započal můj jistý vliv na rozvoj turistiky v tomto kraji. Dneska už se tamní turistika dá skoro nazvat masovou. Kvůli různým podbíživým propagačním webům, filmům a pořadům každý rok dojíždí do Banátu desítky autobusových zájezdů i individuálních turistů. O prázdninách jsou primárně Gerník a Svatá Helena plny turistů. Taky za ubytování i stravování se ustálily skoro pevné taxy. Před několika lety Klub českých turistů začal značkovat trasy mezi vesnicemi i k různým zajímavým místům, byla vydána i turistická mapa s vyznačením všech značkových tras. Pak ještě v Eibentalu pořádají festival, na který přijíždějí z Čech stovky účastníků. A tak jistý boom tohoto kraje zatím pořád nikterak neupadá.

**KR: *Čím vás tyto vesnice zaujaly a co je na nich tak výjimečného?***

**VD:** Pocházím ze staré zemědělské rodiny, moji rodiče měli statek a hospodářská zvířata byla součástí naší rodiny. Vždycky jsem měl k venkovskému životu blízký vztah. Dříve měl každý koně a oral s ním nebo pekl domácí chleba. To už se teď jen tak nevidí, proto mám tyhle vesnice pořád tak rád. Jsem taky hodně upovídaný člověk a možnost poklábosit s místními lidmi, podělit se o různé historky, ale i třeba zajistit odborníky, kteří je učili efektivnější práci za menší dřinu, mě naplňovalo skvělými pocity. No a samozřejmě okolní příroda vesnic je nezapomenutelná.

**KR: *Vnímáte za ty léta nějaké pozitivní či negativní změny?***

**VD:** No za jako pozitivum vidím to, že se místní dostanou do kontaktu i s jinými lidmi, než jen s těmi z vesnice. Už to nejsou ta úplně odříznutá místa na konci světa. Jak jsem řekl, rádi si popovídají o čemkoliv a myslím, že běžný turista to jistě ocení. Mají nespočet historek v zásobě. A samozřejmě ti, co ubytovávají nebo poskytují jiné turistické služby, tak si většinou přes léto pěkně přivydělají. Je taky možné, že díky rostoucímu turismu by místní nemuseli tolik strádat a netáhlo je to k nám, do Čech, hlavně ty mladé. Tím pádem je větší naděje k udržení aspoň současného stavu. I po ztrátě té původní archaické pohody to ještě



pořád u českého turisty pohled na svět velmi obohatí. Hodně z toho původního tam zůstalo – hlavně život ve víře, velká pokora místních s harmonie s přírodou.

Ale bohužel tam najdeme i nějaká negativa. Například úbytek lidí, co odjeli za prací do Česka, způsobil, že mnoho polí už není ani obdělávána. Má to výrazný vliv na vzhled krajiny. Pamatuju si, jak v devadesátých letech tu pořádně nebyl ani jeden kousek půdy neobhospodařený. A na polích orali koně, a ne traktory, které už mnoho si mnoho z nich pořídilo jako náhradu za koňskou sílu. Také mi, že majitelé čtyřkolek a terénních aut bezohledně ničí tamní krajinu a tímto neomluvitelným chováním špatně působí i na českou komunitu. Co mě ještě zarazilo, byla výstavba penzionu na Svaté Heleně, který si pořídili dva Rumuni za vidinou vysokého výdělku, je to čistý business. Nechápu, že tam lidé jezdí za něčím úplně jiným. Jedinými klienty tak mohou být maximálně lidé z nedalekého města Moldava Noua, kteří si chtějí odpočinout od práce, což asi nebude tak často.

***KR: Jak vidíte budoucnost českých vesnic?***

***VD:*** Opravdu držím palce, aby se v této současné podobě udrželi co nejdéle. Občas se vrací i lidi, kteří zase z Čech odjeli, jelikož zjistili, že to tam není zas o moc lepší. I přes nějaké ty změny mám pořád tuhle oblast moc rád a pevně doufám, že stále budu mít důvod proč se tam vydat znovu.